

Україна у фокусі

6 – 12 жовтня

2014 року

ЗМІСТ

<i>I. Огляд політичних подій за тиждень.....</i>	<i>3</i>
<i>II. Аналітична довідка.....</i>	<i>4</i>
АНТИКОРУПЦІЙНИЙ ПАКЕТ: ДОВГООЧІКУВАНЕ ОЧИЩЕННЯ ВЛАДИ ЧИ ГРА НА ПУБЛІКУ?.....	4

I. Огляд політичних подій за тиждень

6
ЖОВТНЯ

Петро Порошенко закликав депутатів проголосувати пакет антикорупційних законопроектів. На цьому він наголосив під час зустрічі з керівниками фракцій та депутатських груп. Особливу увагу Порошенко акцентував на ухваленні закону про Національне антикорупційне бюро.

Прогресу з виконання Мінських домовленостей немає, обстріли з боку бойовиків на Донбасі продовжуються. Такого висновку дійшли Президент України Петро Порошенко і Федеральний канцлер Німеччини Ангела Меркель під час телефонної розмови.

7
ЖОВТНЯ

Верховна Рада розглянула пакет антикорупційних законів, внесених урядом і президентом, і ухвалила кілька законів у першому читанні. Так народні депутати в першому читанні підтримали проект закону «Про систему спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції». Відповідне рішення підтримали 278 парламентаріїв при необхідному мінімумі в 226 голосів. Крім того стало відомо, що в штат Антикорупційного бюро увійдуть 700 осіб.

8
ЖОВТНЯ

Міністр оборони України Валерій Гелетей подав позов до суду на Юлію Тимошенко. Він вимагає від очільниці «Батьківщини» вибачитися за поширення неправдивої інформації, що буцімто Міністерство оборони України продає зброю Російській Федерації.

9
ЖОВТНЯ

Президент України Петро Порошенко підписав закон про люстрацію. Закон визначає правові та організаційні засади проведення перевірки державних службовців та прирівняних до них осіб, посадових осіб органів місцевого самоврядування «з метою відновлення довіри до влади і створення умов для побудови нової системи органів влади відповідно до європейських стандартів».

10
ЖОВТНЯ

Президент України Петро Порошенко звільнив Сергія Таруту з посади голови Донецької облдержадміністрації і призначив на його місце Генерала армії України Олександра Кіхтенка. Новопризначений голова Донецької закінчив розвідувальний факультет Військової академії імені Фрунзе, був командувачем Внутрішніми військами України. За словами Президента, кандидатура Олександра Кіхтенка – «це правильне поєднання, яке зараз необхідне Донбасу, — і генерал, і губернатор».

Прем'єр-міністр України Арсеній Яценюк обговорив з урядом механізми реалізації закону про люстрацію. Як повідомив Яценюк, під люстрацію підпаде близько 1 млн осіб – перш за все високі чиновники, які працювали в уряді Януковича понад рік. Вони не матимуть права обіймати керівні посади понад 10 років. Люструватимуть також прокурорів, суддів, слідчих,

працівників СБУ, тих, хто фальшував справи проти «майданівців», людей з активним «комуністичним» та «комсомольським» минулим, чиновників-сепаратистів. Майнова люстрація передбачатиме перевірку усіх наявних чиновників і претендентів на держслужбу, чи відповідають їхні декларації про доходи наявному у них майну. Люстрацію контролюватиме Міністерство юстиції, де буде створена громадська рада, яка складатиметься з активістів і журналістів.

12
жовтня

Президент України Петро Порошенко звільнив з посади міністра оборони Валерія Гелетея.

II. Аналітична довідка

АНТИКОРУПЦІЙНИЙ ПАКЕТ: ДОВГООЧІКУВАНЕ ОЧИЩЕННЯ ВЛАДИ ЧИ ГРА НА ПУБЛІКУ?

7 жовтня відбулося позачергове засідання Верховної Ради, під час якого депутати розглянули пакет антикорупційних законів, внесених урядом і президентом. За його підсумками парламент ухвалив кілька важливих законів у першому читанні та вирішив перенести остаточне голосування за них на 14 жовтня. В ухвалених у першому читанні законах ідеться про створення нових антикорупційних органів, зобов'язання всіх чиновників публікувати декларації про власні доходи, майно і видатки в електронному вигляді, обов'язок усіх підприємств називати своїх реальних власників тощо. Водночас небажання депутатів ухвалити ці закони одразу в двох читаннях поставило питання про те, наскільки серйозно вони налаштовані завершити цей процес наступного тижня.

Чим можуть допомогти попередньо ухвалені закони у боротьбі з корупцією?

Чи ухвалять їх у другому читанні наступного тижня?

Суть і потенціал антикорупційного пакету

Призначення позачергового засідання Верховної Ради з метою розглянути антикорупційні закони, вочевидь, стало наслідком двох ключових факторів – активного тиску представників громадянського суспільства, частина з яких брала безпосередню участь у розробці законопроектів, і розпалу передвиборної кампанії, в якій гасло

боротьби з корупцією є одним із найпопулярніших серед кандидатів. Втім, якщо законопроекти з цього пакету таки стануть повноцінними законами, антикорупційна політика в Україні зможе отримати нові потужні інструменти для реалізації своїх завдань.

Із усього пакету кілька законопроектів є ключовими.

Законопроект «Про систему спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції» створює спеціальний правоохоронний орган – Національне антикорупційне бюро, яке провадитиме перевірку та розслідування потенційних корупційних діянь, а також сприятиме здійсненню покарань за них. Переваги цього органу полягатимуть у тому, що його призначатиме спеціальна комісія, що складатиметься з рівної кількості делегатів уряду, парламенту і президента – це дозволить сподіватися на його відносну незалежність.

Важливі нововведення містяться і в законопроекті «Про запобігання корупції», який створює Національну комісію з питань запобігання корупції. Завдяки розширеним правам ця комісія буде здатна перевіряти стиль життя всіх державних чиновників, які в разі прийняття цього закону будуть змушені стати значно відкритішими перед контролюючими органами і суспільством загалом. Певний оптимізм вселяють і нові положення щодо запобігання конфлікту інтересів і зловживанню чиновниками публічними коштами для власного збагачення.

Водночас можливості новостворених органів залежатимуть від правдивості даних,

Перспективи ухвалення

Поза тим, поведінка депутатів під час позачергового засідання заклала певні сумніви щодо їхнього бажання остаточно ухвалити закони з антикорупційного пакету. Дивним, зокрема, стало рішення розтягнути процес прийняття законів на два парламентські засідання, що

які їм надаватимуть публічні посадовці. На виправлення цього недоліку було спрямовано ще два закони з антикорупційного пакету. Перший був попередньо ухвалений і зобов'язує підприємства розкривати своїх фактичних, а не лише формальних власників. Другий поки що так і не було прийнято навіть у першому читанні: він передбачав би розкриття інформації про власників земельних ділянок і нерухомості. Відповідно, без їх ухвалення в якості законів процес перевірки способу життя чиновників може суттєво загальмуватися.

Зрештою, прийняті закони самі по собі не гарантують подолання чи бодай зменшення обсягів корупції серед державних службовців. Зважаючи на глибоко вкорінену культуру терпимості та заохочення до корупційних дій у державному апараті, успішність функціонування нових органів залежатиме великою мірою від активності представників громадянського суспільства щодо контролю за їх діяльністю та поведінкою чиновників загалом. Пакет антикорупційних законів у разі свого ухвалення дасть ефективні інструменти боротьби з корупцією на вищих рівнях, однак на спосіб і міру їх застосування впливатиме готовність представників неурядового сектору продовжувати свій тиск на державні еліти.

поставило під питання саму необхідність скликання депутатів на 7 жовтня. Офіційне пояснення цієї позиції полягало в потребі доопрацювати представлені закони протягом тижня, який лишився до останнього засідання Верховної Ради VII скликання. Однак,

зважаючи на довгу історію роботи над цими законопроектами та їх відповідність вимогам авторитетних міжнародних організацій, подібна аргументація виглядала непереконливо.

Можна розглянути дві основні версії того, якими були справжні причини перенесення розгляду законів у другому читанні на тиждень і, відповідно, якими є шанси на їх ухвалення 14 жовтня. З одного боку, рішення розтягнути процес ухвалення може бути зумовлено бажанням усіх парламентських політичних сил отримати частину бонусів у вигляді збільшення популярності серед населення завдяки підтримці антикорупційних законів. Поки що основними вигодоотримувачами від процесу їх розгляду виглядають Прем'єр-міністр Арсеній Яценюк, який вніс більшість законопроектів, і спікер Олександр Турчинов, який погодився скликати позачергове засідання парламенту. Обидва належать до партії «Народний фронт».

Натомість інші політичні сили можуть використати засідання 14 жовтня, аби приписати собі частину

заслуги від ухвалення антикорупційних законів. Свідченням цього можуть стати декоративні поправки до законопроектів або внесення альтернативних законодавчих пропозицій, які дублюватимуть уже існуючі. Таким чином інші політичні сили зможуть долучитися до непрямої передвиборчої агітації та сподіватимуться на зростання власного рейтингу на хвилі великого суспільного запиту на боротьбу з корупцією.

Згідно з іншою версією, ухвалення законів у другому читанні невикористовує критичній масі народних депутатів, оскільки це здатне повернути надто пильну увагу нових контролюючих органів і суспільства до їхньої недоброчесної поведінки. Результатом цього може стати провал голосування за закони на засіданні 14 жовтня, який депутати можуть списати на опір реваншистських сил у парламенті чи малу присутність парламентарів через зайнятість у виборчому процесі. У такому випадку завдання ухвалити пакет антикорупційних законів буде покладено вже на наступне скликання Верховної Ради.

Висновки

Таким чином, попереднє ухвалення певної частини антикорупційних законів на позачерговому засіданні парламенту стало результатом, з одного боку, активного впливу громадянського суспільства та, з іншого боку, бажання політичних сил заробити електоральні бали на популярній серед виборців тематиці боротьби з корупцією. Якщо закони з цього пакету таки буде ухвалено в другому читанні, вони дадуть нові потужні інструменти, які держава і громадянське суспільство зможуть використовувати для подолання корупції у вищих ешелонах влади. Однак остаточне перетворення цих документів на закони поки що стоїть під питанням, відповідь на яке стане зрозумілою на останньому засіданні діючого парламенту 14 жовтня.

«Україна у фокусі» – щотижневий інформаційно-аналітичний бюлетень Фонду «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва» (<http://dif.org.ua>).

Аналітики фонду «ДІ»:

Ірина Бекешкіна

Марія Золкіна

Олексій Сидорчук

Головний редактор випуску: Ірина Філіпчук
